

Eesti Konjunkturiinstituut
Estonian Institute of Economic Research

**Sertifitseeritud teraviljaseemne ja
seemnekartuli kasutamine ja
sordiline mitmekesisus Eestis**

Tallinn
Mai 2016

Tellija: Maaeluministeerium

Projektgrupi koosseis: Katrin Nittim, Pille Vahtramäe, Maris Viileberg, Lia Lepane, Mati Reiman, Bruno Pulver, Viivika Savina, Ingrid Niklus, Eva Priedenthal, Sirje Randrüt

Eesti Konjunkturiinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

Tel 668 1242

E-post: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel tuleb viidata allikale.

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Sertifitseeritud teraviljaseeme ja sordid Eestis	5
1.1. Talioder	9
1.2. Suvioder	9
1.3. Suvinisu	11
1.4. Talinisu	12
1.5. Talirukis	13
1.6. Tritik	14
1.7. Kaer	14
1.8. Mais	15
2. Sertifitseeritud seemnekartul ja sordid Eestis	17
Kokkuvõte	21
Lisa 1. Teravilja- ja kartulikasvatajate küsitluse ankeet	22

Sissejuhatus

Kõrgenenud nõudmiste tõttu toiduaine- ja söödatööstuste poolt tuleb ka teravilja- ja kartulikasvatajatel järjest enam tähelepanu pöörata oma toodangu sordiehtsusele ning sertifitseeritud seemne kasutamisele. Kodumaistes oludes testitud ja Eestis kasvatatud teraviljaseemne ja seemnekartuliga varustamise tagamiseks peaks ka Eesti seemnetootmist hoidma jätkusuutlikuna.

Käesoleva uuringu eesmärk oli välja selgitada milliseid teravilja- ja kartulisorte Eestis 2014-2015. aastatel maha külvati, kui suurele pinnale, kas külvatud seeme oli sertifitseeritud, kas seeme oli kodumaine või pärit mujalt riigist ning kas külvatud seemned kuuluvad Eesti või Euroopa sordilehte. Uuringu tulemusel selgusid kõige enam kasvatatavad teravilja- ja kartulisordid Eestis ning kui palju kasvatati EL sordilehes olevaid ja muid sorte, mida pole Eesti kliimatingimustes katsetatud.

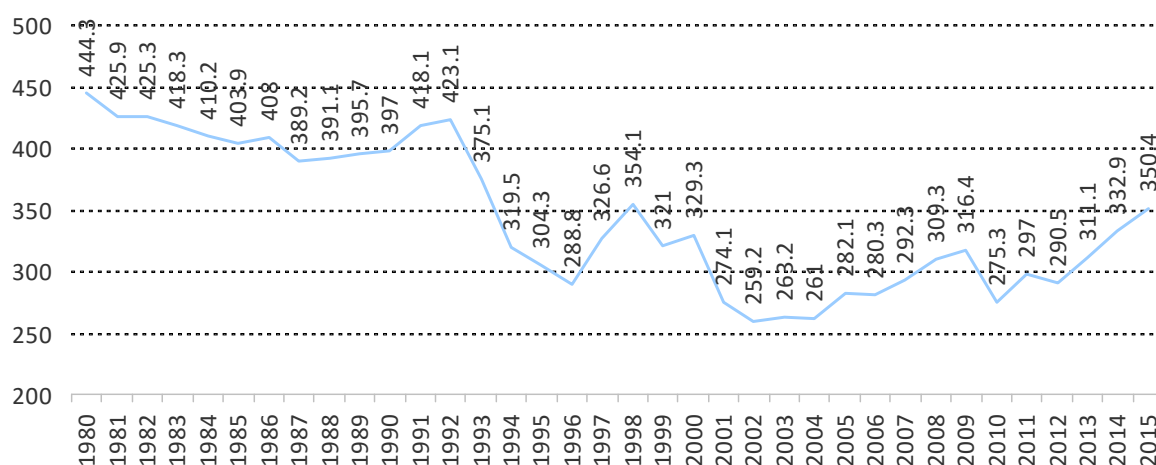
Uuringu tulemusi kasutab Maaeluministeerium Eesti seemnemajanduse arengukavaga püstitatud ülesannete täitmise hindamisel.

Uuringu käigus viidi 2016. aasta 28. märtsist 10. aprillini läbi suuremate teravilja- ja kartulitootjate küsitlus interneti teel. Küsitlusankeedid saateti 673-le suuremale taimekasvatusega tegelevale põllumajandustootjale. Küsitlusele vastas 209 tootjat, sh 193 teraviljakasvatajat ja 40 kartulikasvatajat, neist osa kasvasid mõlemat. Küsitlusest saadud vastuseid laiendati teravilja- ja kartulikasvatajate üldkogumile. Tulemused on töös toodud kartuli ja teraviljaliikide kaupa.

1. Sertifitseeritud teraviljaseemne kasutamine ja sordid Eestis

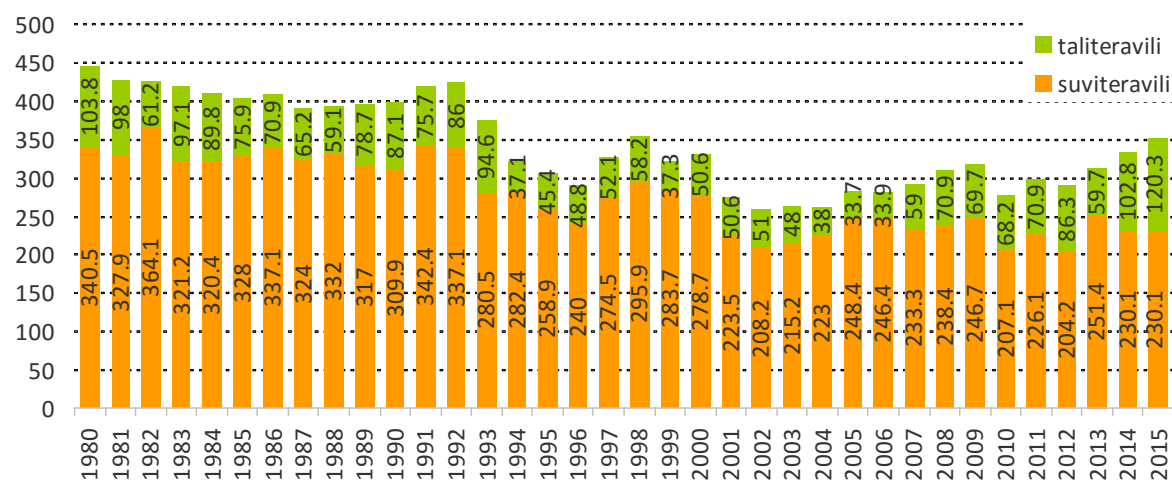
Peale taasiseseisvumist vähenes teravilja kasvupind Eestis mõne aastaga veerandi võrra – ligikaudu 400 tuh hektarilt 300 tuh hektari lähedale, järgnevatel aastatel langus jätkus, kuid aeglasemas tempos. Peale Eesti liitumist Euroopa Liiduga on teravilja kasvupind uuesti kerges tõusutrendis ning suurenenud viimaste kümnendite madalaimalt tasemelt 259 tuh hektarilt 2002. aastal 350 tuh hektarile 2015. aastal. Kuni 2007. aastani moodustas suvivilja Eestis teravilja kasvupinnast valdavalt üle 80%, kuid alates 2008. aastast on suvivilja osakaal langenud alla 80% ning viimasel paaril aastal alla 70%. 2015. aastal oli talivilja kasvupind Eestis viimase 35 aasta arvestuses rekordiline – 120 tuh hektarit. Teraviljaliikidest on viimastel aastatel nisu osakaal teravilja kasvupinnas suurenenud, rukki ja odra osakaal vähenenud ning kaeral ja muudel teraviljadel jäänud enam-vähem samale tasemele.

Joonis 1.1. Teravilja kasvupind Eestis (tuh ha)

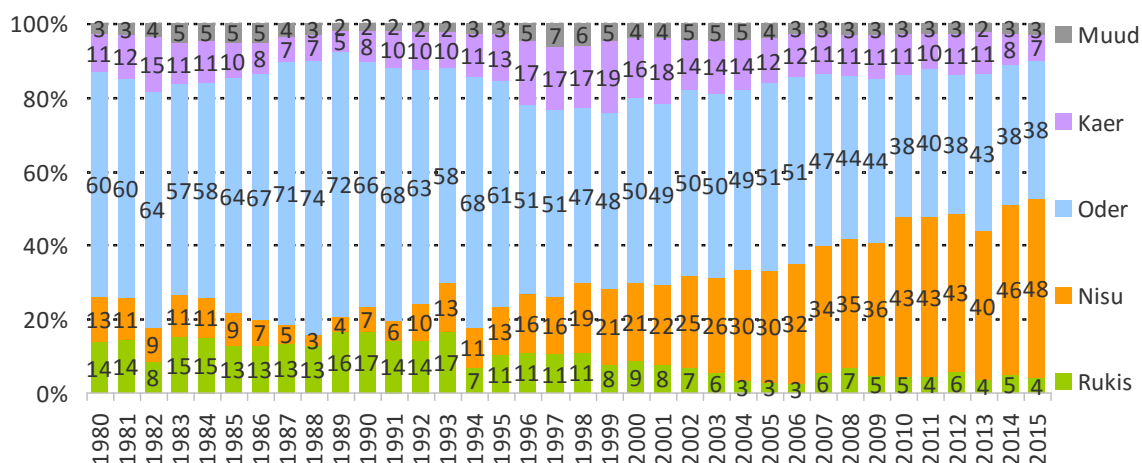
Allikas: Statistikaamet

Joonis 1.2. Tali- ja suviteravilja kasvupind Eestis (tuh ha)

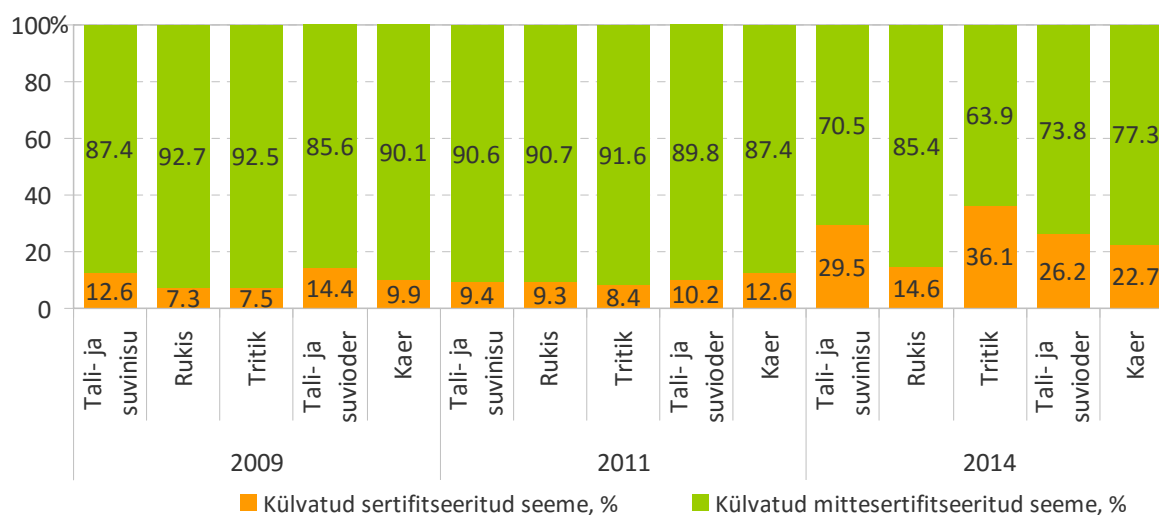
Allikas: Statistikaamet

Joonis 1.3. Teraviljaliikide osakaal teravilja kasvupinnas Eestis (tuh ha)

Allikas: Statistikaamet

Joonis 1.4. Sertifitseeritud seemne osakaal Eestis kasutatud teraviljaseemne koguses (%)

Allikas: Statistikaamet

Statistikaamet on kasutatatud teraviljaseemne ja kasutatud sertifitseeritud seemne kohta andmeid kogunud 2009., 2011. ja 2014. aastal. Selgus, et sertifitseeritud teraviljaseemne kasutamine Eestis on suurenemas. 2014. aastal oli kasutatud teraviljaseemnest 27% sertifitseeritud (2009.a 13%). Rukki puhul kasutati sertifitseeritud seemet vähem kui teiste viljaliikide puhul.

Tabel 1.1. Kasutatud teraviljaseemne kogused Eesits (tonni)

		2009	2011	2014
Tali- ja suvinisu	kokku	29 178	30 224	33 935
	sh sertifitseeritud	3 675	2 826	9 998
Rukis	kokku	3 381	2 419	2 687
	sh sertifitseeritud	246	225	391
Tritik	kokku	1 957	1 014	1 461
	sh sertifitseeritud	146	85	528
Tali- ja suvioder	kokku	29 755	24 471	28 686
	sh sertifitseeritud	4 283	2 487	7 522
Kaer	kokku	7 932	5 869	5 760
	sh sertifitseeritud	787	738	1 306
Teravili kokku	kokku	72 203	63 997	72 529
	sh sertifitseeritud	9 137	6 361	19 745

Allikas: Statistikaamet

Põllumajandusameti andmetel sertifitseeriti Eestis 2014/2015. saagiaastal kokku rekordilised 25,2 tuhat tonni teraviljaseemet. Seda oli 13% rohkem kui aasta tagasi. 37% sertifitseeritud teraviljaseemne kogusest 2014/2015. saagiaastal oli suvioder, 34% suvinisu ja 21% talinisu seeme, teiste teraviljaliikide sertifitseeritud seemne kogused olid märgatavalt väiksemad.

Tabel 1.2. Sertifitseeritud teraviljaseemne kogused Eestis saagiaastate kaupa (tonni)

	1999/ 2000	2009/ 2010	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	Muutus 2014/2015 vs 2013/2014 (%)
Suvioder	3076,9	5406,9	7366,9	9006,9	9430,7	4,7
Kaer	264,0	1035,0	1738,5	2131,0	1256,3	-41,0
Suvinisu	1340,4	3248,6	4503,2	7829,4	8520,5	8,8
Talinisu	301,6	2211,4	4073,5	2977,1	5190,4	74,4
Talirukis	681,7	356,9	506,5	278,0	376,6	35,3
Tritik	0,0	570,6	361,0	114,0	468,0	310,5
Talioder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Teravili kokku	5664,5	12829,5	18549,6	22336,7	25242,5	13,0

Allikas: Põllumajandusamet

Uuringu eesmärkide saavutamiseks viis Konjunkturiinstituut läbi teravilja- ja kartulikasvatavate küsitluse. Küsitlusele vastas 193 teraviljakasvatajat üle Eesti. Vastanute osakaal jäi oodatust väiksemaks mitmel põhjusel: 1) kuna uuringu lepingu sõlmimine venis, algasid küsitluse algusega samaaegselt põllumeestel ka kevadtööd põllul; 2) lisaks ei soovinud paljud tootjad andmeid esitada, kuna tegemist on tundliku teemaga. Tootjate arvates peaks taimekasvatavatele jääma igipõline õigus omatoodetud

seemnest teravilja (ja kartulit) kasvatada. Selleteemaline küsitlus tekitas aga kahtlust, et seda õigust soovitakse küsitluse tulemusel regulatiivselt piirata, mistõttu keelduti vastamast.

Küsitlusele vastanud tootjate teravilja külvipind moodustas 2015. aastal 24% põllumajanduslike majapidamiste teravilja kasvupinnast. Küsitlusele vastanute andmeid laiendati uuringus kogu sektorile.

Tabel 1.3. Küsitlusele vastanud teraviljakasvatajate külvipinnad

	Põllumajanduslike majapidamiste kasvupind 2015.a (tuh ha, allikas: SA)	Küsitlusele vastanud ettevõtete külvipind 2015.a (tuh ha)	Küsitlusele vastanud ettevõtete osakaal kasvupinnas 2015.a
Talinisu	97,8	28,6	29%
Suvinisu	71,9	14,5	20%
Talirukis	14,3	3,5	24%
Suvioder	130,3	29,5	23%
Talioder	1,1	0,6	52%
Kaer	24,4	3,8	16%
Talitritik	7,1	2,1	30%
Mais	8,5	2,2	26%
Kokku	350,4	85,0	24%

Kokku real on arvutused tehtud täisarvudega

Käesolevast uuringust selgus, et 2015. aastal kasvatati Eestis kokku vähemalt 151 sorti teravilja (2014.a 140). Sordiliselt oli kõige mitmekesisem suvioder (43 sorti), üle 20 sordi kasvatati ka suvi- ja talinisu. Need on teraviljad, mille külvipinnad on selgelt suuremad kui teistel teraviljadel. Viimastel aastatel on üle 40% Eestis kasvatatud teraviljasortidest kirjas Eesti sordilehes, ülejäänud on pärit ELi sordilehest, mõned üksikud pole kumbaski sordilehes. Külvatud sertifitseeritud seemnest oli kahel viimasel aastal ligikaudu 80% Eesti päritolu, ülejäänud olid mujalt sissetoodud.

Tabel 1.4. Eestis külvatud teravilja sortide arv 2014.-2015. aastal

Sortide arv		Eesti sordilehest (% kasvatatud sortidest)		Eestist pärit sertifitseeritud seeme (% sertifitseeritud seemne ga külvatud pinnast)		
2014	2015	2014	2015	2014	2015	
Talioder	1	4	100%	50%	..	51%
Suvioder	39	43	44%	44%	92%	92%
Suvinisu	22	26	55%	54%	84%	80%
Talinisu	25	24	44%	46%	86%	91%
Talirukis	11	12	45%	33%	49%	36%
Talitritik	7	10	43%	40%	59%	82%
Suvitritik	..	1	..	100%	..	20%
Kaer	17	14	53%	43%	78%	93%
Mais	18	17	11%	12%	40%	19%
Kokku	140	151	41%	42%	78%	81%

1.1. Talioder

Taliotra kasvatati Eestis 2015. aastal 4 sorti (2014. aasta kohta mainiti küsitluse vastustes vaid ühte sorti). Neljast 2015. aastal kasvatatud sordist olid 2 Eesti sordilehest ja 2 ELi sordilehest. Levinuim sort oli KWS Meridian, mille külvipind moodustas ligi 65% kogu Eesti taliodra külvipinnast. Kõik küsitluses osalenud taliodra kasvatajad kasvatasid vaid 1 sorti taliotra. Küsitlusandmete põhjal oli 2015. aastal külvatud taliodra seemnest 49% pärit Eestist ja 51% mujalt.

Tabel 1.5. Eestis kasvatatud taliodra sordid 2014. ja 2015. aastal

2014				2015			
Sort	Sordileht	Osakaal külvipinnas (%)	Hinnanguline kasvupind* (ha)	Sort	Sordileht	Osakaal külvipinnas (%)	Hinnanguline kasvupind* (ha)
KWS Meridian	EE	100,0	186	KWS Meridian	EE	64,7	713
				Fredericus	EE	17,4	193
				California	EL	13,4	148
				KWS Tenor	EL	4,5	50
KOKKU: 1	EE 100%	100%	186	KOKKU: 4	EE 50% EL 50%	100%	1104

* põllumajanduslike majapidamiste kasvupind

1.2. Suvioder

Suviotra on Eestis kahel viimasel aastal kasvatatud 40 sordi ringis. Enamlevinud neist olid 2014. aastal Jyvä, JB Flavour, Anni ja Iron. Nende nelja sordi summeeritud külvipind moodustas 2014. aastal hinnanguliselt ligi 63% kogu suviotra külvipinnast. 2015. aastal olid levinumad sordid Jyvä, Iron, Anni ja Elmeri, mille külvipind moodustas hinnanguliselt 54% kogu suviotra külvipinnast. Nii 2014. aastal kui ka 2015. aastal oli 44% Eestis kasvatatud sortidest Eesti sordilehest, 51% ELi sordilehest. Kahe küsitluse poolt mainitud seemnesordi (Hüva ja Zaserski) nimetust sordilehtedes ei leidunud. Suurem osa Eesti suviotra kasvatajatest kasvatab 1-2 sorti, mõned ka 4-5 sorti suviotra. Statistikaameti andmetel on sertifitseeritud odraseemne osakaal kasutatud odraseemnest kasvanud 14,4%-lt 2009. aastal 26,2%-le 2014. aastal. Küsitlusandmete põhjal oli nii 2014. aastal kui 2015. aastal külvatud suviotra seemnest 92% pärit Eestist ja 8% mujalt.

Tabel 1.6. Eestis kasvatatud suviodra sordid 2014. ja 2015. aastal

2014				2015			
Sort	Sordileht	Osakaal külvipinnas (%)	Hinnanguline kasvupind* (ha)	Sort	Sordileht	Osakaal külvipinnas (%)	Hinnanguline kasvupind* (ha)
Jyvä	EL	24.6	30845	Jyvä	EL	23.5	30630
Iron	EE	7.2	9002	Iron	EE	14.8	19145
Anni	EE	15.5	19497	Anni	EE	9.8	12856
Elmeri	EL	2.1	2687	Elmeri	EL	5.6	7353
Wolmari	EE	1.8	2253	Wolmari	EE	4.3	5587
Propino	EE	4.2	5259	Propino	EE	3.9	5099
Hüva	teadmata	3.3	4150	Hüva	teadmata	3.7	4839
Evergreen	EE	2.1	2605	Evergreen	EE	3.5	4559
Quench	EE	2.1	2678	Quench	EE	3.2	4138
Beatrix	EE	1.0	1285	Beatrix	EE	2.6	3382
Ingmar	EL	3.1	3883	Ingmar	EL	2.6	3369
KWS Irina	EE	0.3	416	KWS Irina	EE	2.5	3283
Grace	EE	0.6	780	Grace	EE	1.9	2539
Soldo	EE	0.0	35	Soldo	EE	1.8	2311
Leeni	EE	3.5	4423	Leeni	EE	1.6	2053
Einar	EL	1.0	1319	Einar	EL	1.5	1923
Vilde	EE	1.0	1227	Vilde	EE	1.2	1516
				Overture	EL	1.1	1446
JB Flavour	EE	15.6	19612	JB Flavour	EE	1.1	1442
Aura DS	EL	1.8	2210	Aura DS	EL	1.0	1357
Viire	EL	1.0	1217	Viire	EL	1.0	1291
Conchita	EE	1.9	2421	Conchita	EE	1.0	1279
Honey	EL	0.2	217	Honey	EL	0.8	1098
Harbinger	EL	0.6	708	Harbinger	EL	0.7	933
Tolar	EL	0.1	173	Tolar	EL	0.7	851
Aukusti	EL	0.5	664	Aukusti	EL	0.6	833
SW Judit	EE	0.8	1032	SW Judit	EE	0.6	754
Maali	EE	0.3	318	Maali	EE	0.4	583
				Carambole	EE	0.4	489
Streif	EE	0.4	443	Streif	EE	0.3	441
Zaserski	teadmata	0.4	443	Zaserski	teadmata	0.3	441
Auriga	EL	0.3	336	Auriga	EL	0.3	406
Mercada	EL	0.6	735	Mercada	EL	0.3	401
Gaute	EL	0.3	345	Gaute	EL	0.3	397
Kangoo	EL	0.1	66	Kangoo	EL	0.3	340
Justina	EL	0.7	911	Justina	EL	0.2	320
				Severi	EE	0.2	238
				Melius	EL	0.1	176
				Toria	EL	0.1	88
Gustav	EL	0.3	412	Gustav	EL	0.0	62
				Trekker	EL	0.0	44
				Brage	EL	0.0	18
Inari	EL	0.1	133	Inari	EL	0.0	0
Tocada	EL	0.4	516				
Luohe	EL	0.2	227				
Barke	EL	0.1	159				
KOKKU:39	EE 44% EL 51% teadmata 5%	100%	125640	KOKKU:43	EE 44% EL 51% teadmata 5%	100%	130310

* põllumajanduslike majapidamiste kasvupind

1.3. Suvinisu

Eestis kasvatatakse üle 20 suvinisu sordi. Neist enam levinud olid 2015. aastal Zebra, Granny, Arabella ja Mooni, mille külvipind kokku moodustas kogu Eesti suvinisu külvipinnast 52%. 2014. aastal moodustasid ligi 55% kogu Eesti külvipinnast sordid Zebra, Granny, Mooni ja Hamleti külvipinnad. Ülejäänud sortide kasvupinnad olid väiksemad. Eestis kasvatatud sortidest olid mõlemal aastal 54% Eesti sordilehest ja ülejäänud ELi sordilehest. Valdavalt kasvatavad suvinisu kasvatajad Eestis 1-2 suvinisu sorti, vaid üksikud kasvatajad 3-5 sorti. Statistikaameti andmetel oli sertifitseeritud nisu-seemne osakaal kasutatud nisuseemnest kasvanud 12,6%-lt 2009. aastal 29,5%-le 2014. aastal. Küsitlusandmete põhjal oli 2015. aastal külvatud sertifitseeritud suvinisu seemnest 80% pärit Eestist ja 20% mujalt (2014.a vastavalt 84% ja 16%).

Tabel 1.7. Eestis kasvatatud suvinisu sordid 2014. ja 2015. aastal

2014				2015			
Sort	Sordileht	Osakaal külvipinnas (%)	Hinnangu-line kasvupind* (ha)	Sort	Sordileht	Osakaal külvipinnas (%)	Hinnangu-line kasvupind* (ha)
Zebra	EL	22.2%	16286	Zebra	EL	15.6	11235
Granny	EE	12.3%	9003	Granny	EE	15.2	10911
Arabella	EE	7.3%	5323	Arabella	EE	10.5	7545
Mooni	EE	10.6%	7777	Mooni	EE	10.4	7475
Hamlet	EE	9.4%	6924	Hamlet	EE	9.7	6988
Quarna	EL	1.3%	969	Quarna	EL	7.3	5248
Triso	EE	6.6%	4871	Triso	EE	6.8	4860
Trappe	EL	7.2%	5265	Trappe	EL	6.1	4393
KWS Scirocco	EE	7.3%	5391	KWS Scirocco	EE	5.5	3940
Specifik	EL	5.0%	3672	Specifik	EL	4.4	3189
KWS Collada	EE	2.0%	1450	KWS Collada	EE	2.5	1788
Monsun	EL	1.0%	722	Monsun	EL	0.8	560
Granary	EL	0.9%	638	Granary	EL	0.7	513
Taifun	EL	0.3%	228	Taifun	EL	0.7	481
Roland	EL	0.8%	554	Roland	EL	0.6	426
Quintus	EE	0.2%	181	Quintus	EE	0.6	416
Uffo	EE	1.7%	1216	Uffo	EE	0.6	401
				Guarni	EL	0.4	297
Manu	EE	0.1%	60	Manu	EE	0.4	272
Hewilla	EE	1.5%	1083	Hewilla	EE	0.3	228
Vinjett	EL	1.9%	1372	Vinjett	EL	0.3	208
				Wanamo	EL	0.3	183
				Licamero	EE	0.2	121
				Helle	EL	0.2	114
				Guintus	EE	0.1	99
				Voore	EE	0.0	2
Azurite	EE	0.1%	60				
Diskett	EL	0.5%	350				
KOKKU: 22	EE 55% EL 45%	100%	73393	KOKKU: 26	EE 54% EL 46%	100%	71894

* põllumajanduslike majapidamiste kasvupind

1.4. Talinisu

Talinisu kasvatati Eestis 2015. aastal 24 sorti (2014.a 25 sorti). Neist levinumad olid mõlemal aastal Skagen, Fredis, Ada, Olivin ja Ramiro. Nimetatud 5 sordi summeeritud külvipind moodustas 86% kogu Eesti talinisu külvipinnast. Eestis kasvatatud talinisu sortidest olid 2015. aastal 46% Eesti sordilehest ja 54% ELi sordilehest (2014.a vastavalt 44% ja 56%). Talinisu kasvatajad kasvatavad Eestis valdavalt 1-2 talinisu sorti, vähem on 3 sordi kasvatajaid ja vaid üksikud kasvatajad 4-5 sorti. Statistikaameti andmeil oli 2014. aastal kasutatud nisuseemnest ligi 30% sertifitseeritud seeme. Küsitlusandmete põhjal oli 2015. aastal külvatud sertifitseeritud talinisu seemnest 91% pärit Eestist ja 9% mujalt, 2014. aastal vastavalt 86% ja 14%.

Tabel 1.8. Eestis kasvatatud talinisu sordid 2014. ja 2015. aastal

2014				2015			
Sort	Sordileht	Osakaal külvipinnas (%)	Hinnangu- line kasvu- pind* (ha)	Sort	Sordileht	Osakaal külvipin- nas (%)	Hinnangu- line kasvu- pind* (ha)
Skagen	EE	28.6	23148	Skagen	EE	32.0	31300
Fredis	EE	9.5	7681	Fredis	EE	15.8	15490
Ada	EE	20.8	16873	Ada	EE	15.8	15488
Ramiro	EE	12.8	10335	Ramiro	EE	12.1	11786
Olivin	EE	14.7	11867	Olivin	EE	9.8	9599
Portal	EL	4.3	3485	Portal	EL	2.5	2448
				Edvins	EE	2.2	2141
Toras	EL	0.5	413	Toras	EL	1.4	1399
Mulan	EE	0.7	542	Mulan	EE	1.3	1274
Lars	EL	0.8	684	Lars	EL	0.9	894
Tarso	EL	0.3	208	Tarso	EL	0.9	890
Julius	EE	0.2	149	Julius	EE	0.8	818
				Norin	EL	0.8	781
Akteur	EE	0.6	517	Akteur	EE	0.7	733
Arktika	EL	0.7	556	Arktika	EL	0.6	539
Frontal	EE	0.6	482	Frontal	EE	0.4	432
JANNE	EL	0.0	35	Janne	EL	0.4	404
Torrild	EL	0.8	626	Torrild	EL	0.3	325
Širvinta 1	EL	0.8	633	Širvinta 1	EL	0.3	263
Nordika	EL	0.0	35	Nordika	EL	0.3	257
Genius	EL	2.3	1840	Genius	EL	0.2	219
				Kena DS	EL	0.2	171
Björke	EL	0.1	104	Björke	EL	0.1	140
Kallas	EE	0.0	18	Kallas	EE	0.0	17
Kosack	EL	0.5	381				
Kovas DS	EL	0.2	197				
Manu	EE	0.1	46				
Sani	EL	0.1	109				
Kokku: 25	EE 44% EL 56%	100%	80962	Kokku: 24	EE 46% EL 54%	100%	97808

* põllumajanduslike majapidamiste kasvupind

1.5. Talirukis

Kahel viimasel aastal on Eestis kasvatatud veidi üle 10 talirukki sordi. Neist populaarsemad olid mõlemal aastal Palazzo, Elvi ja Agronom. 2015. aastal oli kolmandik Eestis kasvatatud sortidest Eesti sordilehest, 2/3 ELi sordilehest (2014.a vastavalt 45%, 45%, 10% teadmata - ühe sordi päritolu sordilehtedest ei õnnestunud tuvastada). 2015. aastal kasvatati hinnanguliselt 80%-l põllumajanduslike majapidamiste talirukki kasvupinnast vaid 5 sorti, ülejäänud 7 talirukki sorti kasvatati väiksematel pindadel. Üks tootja kasvatas enamasti 1-2 talirukki sorti, mõned üksikud kasvatasid 3-4 sorti rukist. Statistikaameti andmetel on sertifitseeritud talirukki seemne osakaal kasutatud rukkiseemnest alates 2009. aastast Eestis suurenenud. 2014. aastal kasutatud talirukki seemnest oli 14,6% sertifitseeritud. Küsitlusest selgus, et 2015. aastal oli külvatud sertifitseeritud rukkiseemnest 36% Eesti päritolu ja 64% mujalt sisse toodud (2014.a vastavalt 49% ja 51%).

Tabel 1.9. Eestis kasvatatud talirukki sordid 2014. ja 2015. aastal

2014				2015			
Sort	Sordileht	Osakaal külvi-pinnas (%)	Hinnangu-line kasvupind* (ha)	Sort	Sordileht	Osakaal külvi-pinnas (%)	Hinnangu-line kasvupind* (ha)
Palazzo	EL	22.1%	3408	Palazzo	EL	24.8%	3554
Elvi	EE	19.9%	3073	Elvi	EE	19.7%	2825
Agronom	EL	11.8%	1827	Agronom	EL	14.2%	2040
				SU Drive	EL	10.4%	1488
				Brasetto	EL	9.7%	1383
Vambo	EE	18.8%	2897	Vambo	EE	7.2%	1028
Sangaste	EE	11.4%	1766	Sangaste	EE	7.1%	1022
Recrut	EL	3.6%	556	Recrut	EL	3.0%	435
Dan'kowskie	EE	2.2%	341	Dan'kowskie	EE	2.2%	312
Amber				Amber			
Evolo	EL	4.1%	635	Evolo	EL	1.0%	137
				KWS Magnifico	EL	0.6%	83
				KWS Bono	EL	0.1%	12
	teadma-ta	0.3%	51				
Fisello							
Tulvi	EL	2.7%	415				
Visello	EE	3.0%	462				
Kokku: 11	EE 45% EL 45% 10% teadmata	100%	15432	Kokku: 12	EE 33% EL 67%	100%	14319

* põllumajanduslike majapidamiste kasvupind

1.6. Tritik

Eestis kasvatatakse peamiselt talitritikut, üksikud tootjad kasvatavad ka suvitritikut. Kahel viimasel aastal on Eestis kasvatatud kümme sort talitritiku sorti. Enamlevinud neist olid mõlemal aastal SW Talentro, Remiko ja Woltario. 2015. aastal oli 40% Eestis kasvatatud sortidest Eesti sordilehest, 60% ELi sordilehest (2014.a vastavalt 43%, 57%). Kolme populaarsema talitritiku sordi külvipind oli kokku hinnanguliselt ligi 80% kogu talitritiku külvipinnast 2015. aastal. Ülejäänud 7 talitritiku sorti kasvatati väiksematel pindadel. Suurem osa Eesti talitritiku kasvatajaid kasvatab vaid üht sorti talitritikut, mõned üksikud kaht sorti. Suvitritiku sortidest märkisid tootjad küsitluses ära vaid Eesti sordilehes oleva Nilexi. Statistikaameti andmetel on sertifitseeritud tritiku seemne osakaal kasutatud tritikuseemnest alates 2009. aastast Eestis suurenenud. 2014. aastal oli kasutatud tritiku seemnest koguni 36,1% sertifitseeritud. Küsitlusandmed näitasid, et suurem osa (82%) 2015. aastal külvatud sertifitseeritud talitritiku seemnest oli pärit Eestist, 18% mujalt (2014.a vastavalt 59% ja 41%). Suvitritiku sertifitseeritud seemnest oli 2015. aastal Eestist pärit vaid 20%, 80% oli imporditud.

Tabel 1.10. Eestis kasvatatud tritiku sordid 2014. ja 2015. aastal

2014				2015			
Sort	Sordileht	Osakaal külvi- pinnas (%)	Hinnangu- line kas- vupind* (ha)	Sort	Sordileht	Osakaal külvi- pinnas (%)	Hinnangu- line kas- vupind* (ha)
Talitritik							
SW Talentro	EE	20.5%	1275	SW Talentro	EE	30.6%	2171
Remiko	EE	19.3%	1198	Remiko	EE	28.5%	2021
Woltario	EL	35.8%	2230	Woltario	EL	19.5%	1380
SW Falmoro	EL	7.8%	487	SW Falmoro	EL	6.9%	488
Dinaro	EL	3.1%	196	Dinaro	EL	4.2%	301
Grenado	EE	10.7%	669	Grenado	EE	3.5%	246
				Sequenz	EL	3.2%	227
TC Lupus	EL	2.7%	168	TC Lupus	EL	2.0%	144
				Empero	EL	1.5%	108
				Ruja	EE	0.1%	4
Kokku: 7	EE 43%; EL 57%	100%	6223	Kokku: 10	EE 40%; EL 60%	100%	7089
Suvitritik							
nimetamata	..	..	**	Nilex	EE	100%	**

* põllumajanduslike majapidamiste kasvupind

** Statistikaamet kasvupinna andmeid ei avalda

1.7. Kaer

Viimase kahe aasta jooksul on Eestis kasvatatud ligikaudu 15 kaera sorti. Populaarsemad kaerasordid olid 2014. ja 2015. aastal Ivory, Jaak ja Espresso. 2015. aastal oli Eestis kasvatatud kaerasortidest võrdselt 43% nii Eesti kui ELi sordilehest, 14% ehk 2 sorti polnud nendes sordilehtedes esindatud (2014.a vastavalt 53%, 35% ja 12%). Suuremal osal (≈80%) kaera külvipinnast kasvatati 5-6 sorti kaera, ülejäänuid kasvatati väikestel pindadel. Valdavalt kasvasid Eesti tootjad 1 kaera sorti, mõned 2 sorti ning üksikud 3 sorti. Statistikaameti andmetel on sertifitseeritud kaera seemne osakaal kasuta-

tud kaeraseemnest alates 2009. aastast Eestis suurenenud. 2014. aastal moodustas 22,7% kasutatud kaera seemnest sertifitseeritud seeme. Küsitlusest selgus, et valdavalt kasutatakse Eestis kohalikku päritolu sertifitseeritud kaeraseemet (2015.a 93% külvipinnast, 2014.a 78%), importseemne osakaal oli väike (2015.a 7%, 2014.a 22%).

Tabel 1.11. Eestis kasvatatud kaera sordid 2014. ja 2015. aastal

2014				2015			
Sort	Sordileht	Osakaal külvi-pinnas (%)	Hinnangu-line kasvu-pind* (ha)	Sort	Sordileht	Osakaal külvi-pinnas (%)	Hinnangu-line kasvu-pind* (ha)
Ivory	EE	31.8%	8669	Ivory	EE	38.3%	9348
Jaak	EE	10.6%	2898	Jaak	EE	16.4%	4005
Espresso	EE	6.1%	1653	Espresso	EE	9.9%	2406
Iiris	EL	4.7%	1273	Iiris	EL	7.5%	1840
Peppi	EL	5.3%	1445	Peppi	EL	5.2%	1280
Flämingsprofi	EL	11.2%	3062	Flämingsprofi	EL	5.0%	1214
Viviana	EL	7.8%	2118	Viviana	EL	4.3%	1042
Symphony	EE	0.6%	163	Symphony	EE	2.8%	676
Flämingsgold	EL	3.8%	1024	Flämingsgold	EL	2.5%	616
Viverda	teadmata	2.9%	788	Viverda	teadmata	2.4%	578
Scorpion	EE	2.4%	660	Scorpion	EE	2.4%	576
Hecht	teadmata	2.3%	634	Hecht	teadmata	2.1%	521
Villu	EL	1.0%	284	Villu	EL	0.8%	196
Kalle	EE	0.1%	22	Kalle	EE	0.4%	97
SW Kerstin	EL	4.0%	1098				
Laima	EL	3.6%	973				
Eugen	EL	1.8%	488				
Kokku: 17	EE 53%, EL 35%, teadmata 12%	100%	27251	Kokku: 14	EE 43%, EL 43%, teadmata 14%	100%	24396

* põllumajanduslike majapidamiste kasvupind

1.8. Mais

Kahel viimasel aastal on Eestis kasvatatud 17-18 sorti maisi. Kui 2014. aastal olid suuremate külvipindadega sordid Drim ja Crescendo, siis 2015. aastal oli suuremate külvipindadega Arcade ja ES Regain. 2015. aastal oli Eestis kasvatatavast maisisortidest 76% ELi sordilehelt, 12% Eesti sordilehelt ning 12% sortidest ei kajastunud kummaski sordilehes. 2015. aastal katsid 5 maisisordi külvid 70% kogu maisi kasvupinnast. Ülejäänud 13 sordi levik oli oluliselt väiksem. Üks tootja kasvas 1-2 sorti maisi (85% vastanutest), vaid üksikud kasvatajad külvasid enam maisisorte.

Maisi seemne kasvatus nõuab Eestis valitsevast soodsamat kliimat, mistõttu sertifitseeritud seemne osakaal maisi üldisest külvipinnast on suur ulatudes üle 90% (2014.a 98,5% ja 2015.a 91,5%). Küsitlusest selgus, et 2015. aastal oli külvatud sertifitseeritud maisiseemnest 11% Eesti päritolu ja 89% mujalt sisse toodud (2014.a vastavalt 22% ja 78%).

Tabel 1.12. Eestis kasvatatud maisi sordid 2014. ja 2015. aastal

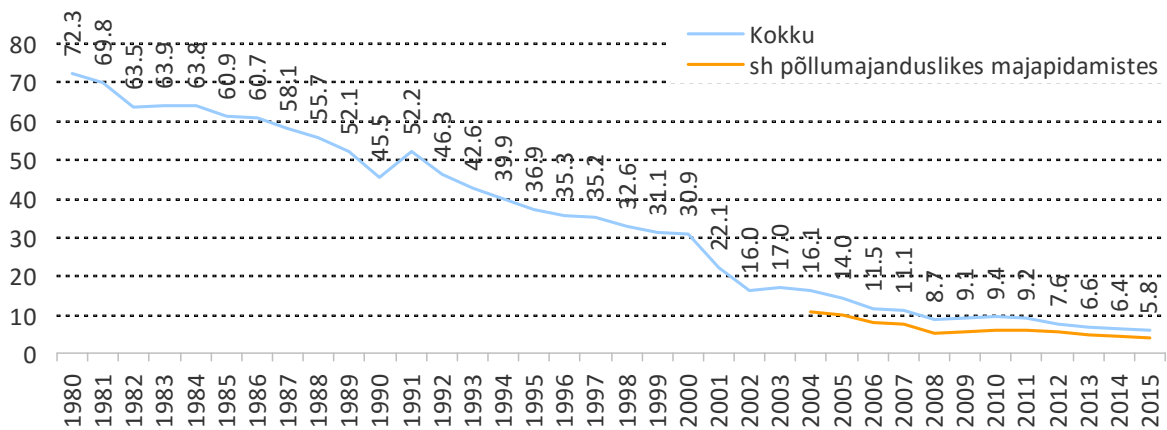
2014				2015			
Sort	Sordileht	Osakaal külvi- pinnas (%)	Hinnangu- line kasvu- pind* (ha)	Sort	Sordileht	Osakaal külvi- pinnas (%)	Hinnangu- line kasvu- pind* (ha)
Arcade	EE	4.5	335	Arcade	EE	20.0	1702
ES Regain	EL	11.2	828	ES Regain	EL	17.7	1502
Drim	EL	15.9	1173	Drim	EL	11.2	948
				Scanor	EL	10.3	874
Crescendo	EL	12.9	952	Crescendo	EL	10.2	867
Activate	EE	9.3	684	Activate	EE	5.9	502
				SY Unity	EL	5.0	425
ES Ardent	EL	2.4	174	ES Ardent	EL	4.2	355
ES Bodyguard	EL	2.4	180	ES Bodyguard	EL	3.6	303
Codimi	EL	8.8	649	Codimi	EL	3.1	263
Fieldstar	EL	3.9	285	Fieldstar	EL	2.5	212
Wilga	EL	1.9	139	Wilga	EL	2.4	201
				Cathy	EL	1.9	160
Artist	EL	3.1	227	Artist	EL	1.4	116
Monty	EL	6.5	479	Monty	EL	0.6	54
				AREANDE H	teadmata	0.1	8
				Damaun	teadmata	0.0	2
Vivacity	EL	5.7	419				
NK Cheer	EL	5.3	392				
Laricio	EL	3.5	261				
Ambition	EL	1.6	115				
Glory	EL	1.3	97				
Early Bird	teadmata	0.0	1				
Kokku 18	EE 11% EL 83% 6% teadmata	100.0	7392	Kokku 17	EE 12% EL 76% 12% teadmata	100.0	8494

* põllumajanduslike majapidamiste kasvupind

2. Sertifitseeritud seemnekartuli kasutamine ja sordid Eestis

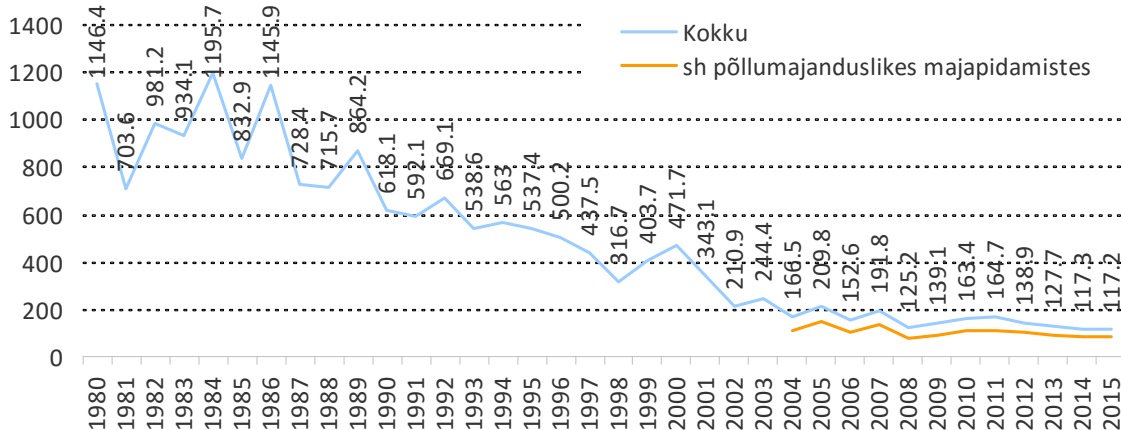
Kartuli kasvupind Eestis on jätkuvalt langustrendis. Taasiseseisvumise järel on kartuli kasvupind Eestis vähenenud 9 korda, kogusaak 5 korda. Samal ajal saagikus (kg/ha) on suurenenud 77%. Põllumajanduslikes majapidamistes kasvatati kartulit 2015. aastal 3,8 tuhandel hektaril (2014.a 4,4 tuh ha) ja saadi saagiks 80,7 tuhat tonni (2014.a 82,3 tuh t). Saagikus on põllumajanduslikes majapidamistes suurem kui kodumajapidamistes.

Joonis 2.1. Kartuli kasvupind Eestis (tuh ha)

Allikas: Statistikaamet

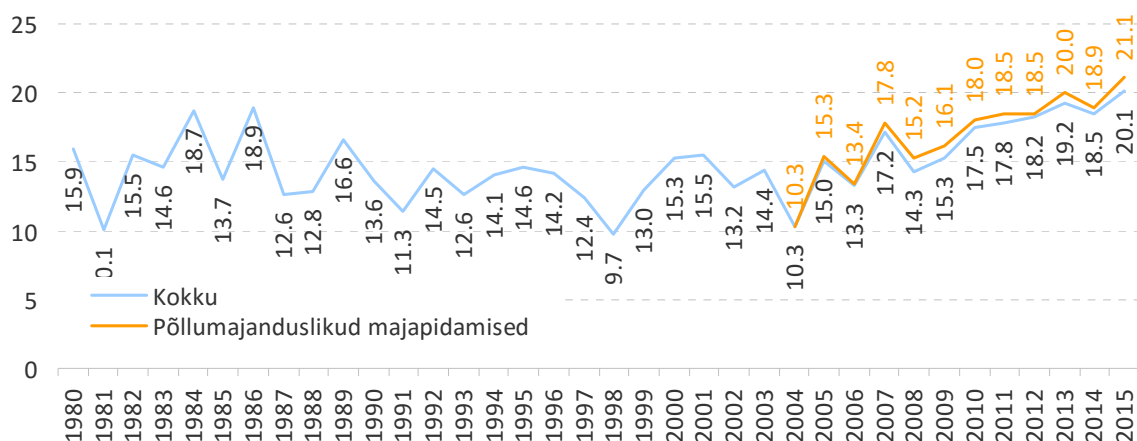
Joonis 2.2. Kartuli saak (tuh t) Eestis

* saagi kogused toodud joonisel numbriliselt

Allikas: Statistikaamet

Joonis 2.3. Kartuli saagikus (t/ha) Eestis

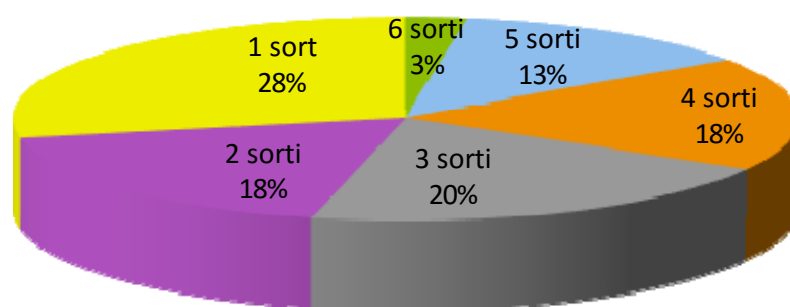

Allikas: Statistikaamet

Konjunkturiinstituudi küsitlusele vastas 40 kartulikasvatajat, kelle osakaal põllumajanduslike majapidamiste kartuli kasvupinnas 2015. aastal oli 10%. Valdav osa suuremaid kartulikasvatajaid küsitlusele ei vastanud ka pärast korduvaid meeldetuletusi. Oli kiire kevadtööde aeg põllul.

Küsitlusele vastanud kartulikasvatajate andmetel kasvatati Eestis nii 2014. kui 2015. aastal 36 erinevat kartulisorti. Kasvatatavate sortide nimistus kahel vaadeldud aastal erinevusi ei olnud. Suurema kasvupinnaga sordid olid Laura, Marabel, Gala ja Princess. Neid sorte kasvatati ligi poolel põllumajanduslike majapidamiste kartuli kasvupinnast. 80%-l põllumajanduslike majapidamiste kartuli kasvupinnast kasvatati kokku 10 sorti kartulit, ülejäänud 26 sorti kasvatati ülejäänud 20%-lisel pinnal. 2015. aastal kasvas 67% kasvatajatest 1-3 sorti kartulit, keskmine kartulisortide arv kasvataja kohta oli 2,8 (2014.a 3,0 sorti), kõige sagedasem vastus oli aga 1 sort kasvataja kohta. Mõned kartulikasvatajad panid 2015. aastal maha koguni 5-6 sorti kartulit.

Joonis 2.4. Kartulikasvatajate poolt kasvatatud sortide arv 2015. aastal

Nii 2014. kui ka 2015. aastal kuulusid kasvatatavatest sortidest 6 (17%) Eesti sordilehte ning 29 (81%) ELi sordilehte. 1 kasvatatud sort Jõgevakollane ei kuulunud ei ELi ega Eesti sordilehte. Kõige levinumat ELi sordilehte kuuluvat kartulisorti Laura kasvas 72% küsitlusele vastanud kartulikasvatajatest.

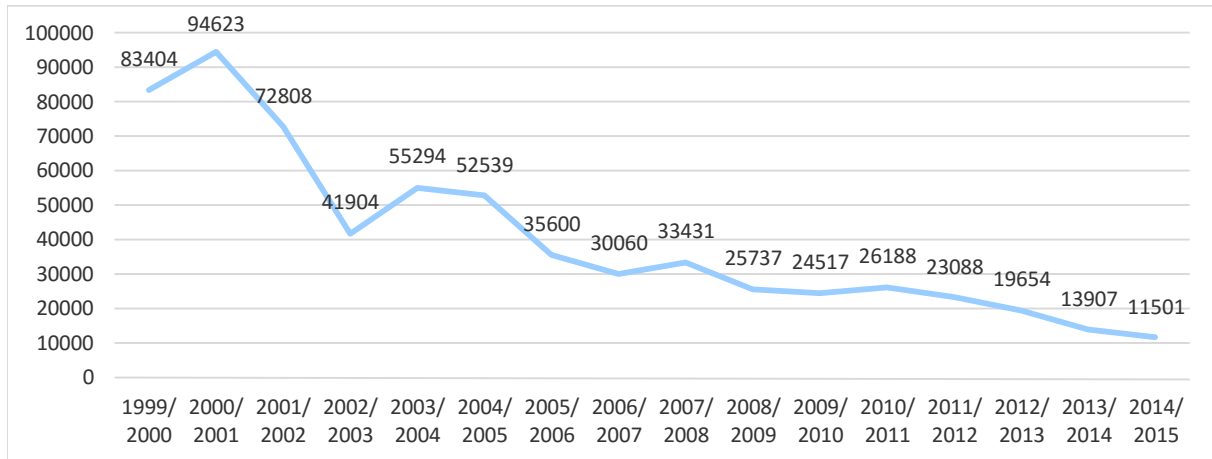
Eesti sordilehele kuuluvatest kartulisortidest leidis enim mainimist sort Maret (15% vastajatest), kuid kasvupind oli Eesti sordilehest suurim Princess-sordil. 2015. aastal oli Eesti sordilehte kuuluvate kartulisortide kasvupind 9% põllumajanduslike majapidamiste üldisest kartuli kasvupinnast.

Tabel 2.1. Eestis 2014-2015. aastatel kasvatatud kartulisordid

2014				2015			
	Sordi- leht	Osakaal külvi- pinnas (%)	Hinnangu- line kas- vupind* (ha)		Sordi- leht	Osakaal külvi- pinnas (%)	Hinnangu- line kas- vupind* (ha)
Laura	EL	33.8	1471	Laura	EL	30.6	1170
Marabel	EL	6.0	261	Marabel	EL	9.7	371
Gala	EL	9.0	392	Gala	EL	8.2	313
Princess	EE	8.0	348	Princess	EE	7.3	279
Flavia	EL	5.3	231	Flavia	EL	5.7	218
Elfe	EL	6.0	261	Elfe	EL	4.5	172
Red Sonia	EL	2.2	96	Red Sonia	EL	3.9	149
Antonia	EL	5.6	244	Antonia	EL	3.9	149
Red Lady	EL	1.5	65	Red Lady	EL	3.5	134
Secura	EL	4.2	183	Secura	EL	3.3	126
Concordia	EL	3.2	139	Concordia	EL	2.6	99
Milva	EL	2.3	100	Milva	EL	2.6	99
Lady Claire	EL	2.1	91	Lady Claire	EL	2.6	99
Finka	EL	2.1	91	Finka	EL	2.4	92
Vineta	EL	1.6	70	Vineta	EL	2.0	76
Maret	EE	1.4	61	Maret	EE	1.6	61
Arielle	EL	2.2	96	Arielle	EL	1.4	54
Bellefleur	EL	0.3	13	Bellefleur	EL	0.7	27
Kuras	EL	0.6	26	Kuras	EL	0.5	19
Fontane	EL	0.2	9	Fontane	EL	0.5	19
Birgit	EL	0.3	13	Birgit	EL	0.4	15
Ando	EL	0.3	13	Ando	EL	0.3	11
Solist	EL	0.2	9	Solist	EL	0.3	11
Stayer	EL	0.2	9	Stayer	EL	0.3	11
Ants	EE	0.1	4	Ants	EE	0.2	8
Juku	EL	0.3	13	Juku	EL	0.2	8
Teele	EL	0.2	9	Teele	EL	0.2	8
Madelaine	EL	0.1	4	Madelaine	EL	0.1	4
Anti	EE	0.2	9	Anti	EE	0.1	4
Reet	EE	0.1	4	Reet	EE	0.1	4
Satina	EL	0.1	4	Satina	EL	0.1	4
Impala	EL	0.1	4	Impala	EL	0.1	4
Piret	EE	0.1	4	Piret	EE	0.1	4
Rosagold	EL	0.1	4	Rosagold	EL	0.0	0
Jelly	EL	0.0	0	Jelly	EL	0.0	0
Jõgevakollane	tead- mata	0.0	0	Jõgevakollane	tead- mata	0.0	0
Kokku 36	EE 17% EL 80% teadm.3%	100,0	4351	Kokku 36	EE 17% EL 80% teadm.3%	100,0	3822

* põllumajanduslike majapidamiste kasvupind

Joonis 2.5. Kartuli tarbimine seemneks Eestis (tonnides)

Allikas: Statistikaamet

Erinevalt teraviljast Statistikaamet sertifitseeritud seemnekartuli koguseid kogunud ei ole. Kuna Konjunkturiinstituudi küsitlusele vastasid keskmisest enam need tootjad, kes kasutasid seemneks sertifitseeritud seemnekartulit, siis küsiti sertifitseeritud seemnekartuli osakaalu hindamiseks suurematelt tootjatelt telefonitsi ekspertarvamust kogu Eesti kartulisektori kohta (v.a hobikasvatajad). Ekspertide hinnangute järgi on viimastel aastatel sertifitseeritud seemne osakaal Eestis kasutatud seemnekartulist olnud 20-30%. Küsitluse järgi oli 2014. aastal kasutatud sertifitseeritud seemnekartulist 52% Eesti päritolu ning 48% imporditud. 2015. aastal oli maha pandud sertifitseeritud seemnekartulist 80% Eesti päritolu ja 20% imporditud.

Kokkuvõte

1. Eestis kasvatati 2015. aastal teravilja 350,4 tuh hektaril, sealhulgas suvivilja 230,1 tuh ha ja talivilja 120,3 tuh ha. 48% kasvupinnast kasvatati nisu ja 38% otra, teisi viljaliike vähem.
2. 2014. aastal oli kasutatud teraviljaseemnest 27% sertifitseeritud (2009.a 13%). Võrreldes teiste viljaliikidega kasutati sertifitseeritud seemet kõige vähem rukki kasvatamisel (14,6%), enim tritiku kasvatamisel (36,1%).
3. Põllumajandusameti andmetel sertifitseeriti Eestis 2014/2015. saagiaastal 25,2 tuhat tonni teraviljaseemet. Seda oli 13% rohkem kui aasta varem. 37% sertifitseeritud teraviljaseemne kogusest 2014/2015. saagiaastal oli suviadra, 34% suvinisu ja 21% talinisu seeme, teiste teraviljaliikide sertifitseeritud seemne kogused olid märgatavalt väiksemad.
4. Käesolevast uuringust selgus, et 2015. aastal kasvatati Eestis kokku vähemalt 151 sorti teravilja (2014.a 140). Sordiliselt oli kõige mitmekesisem suviader (43 sorti), üle 20 sordi kasvatati ka suvi- ja talinisu. Nende teraviljade külvipinnad olid suuremad kui teistel teraviljadel.
5. Eesti sordilehes kirjas olevaid teraviljasorte on hinnangute järgi viimastel aastatel kasvatatud enam kui 40%-l külvipinnast, ülejäänud sordid on pärit ELi sordilehest (üksikud küsitlusele vastanute poolt märgitud sordid pole kirjas kummaski sordilehes).
6. Külvatud sertifitseeritud teraviljaseemnest oli kahel viimasel aastal ligikaudu 80% Eesti päritolu, ülejäänud olid imporditud. 2015. aastal oli Eestist pärit sertifitseeritud seemnete osakaal üle 90% kaeral (93%), suviadral (92%) ja talinisel (91%), 80% ringis talitritikul ja suvinisel, teistel teraviljadel vähem.
7. Eestis kasvatati 2015. aastal kartulit 5,8 tuhandel hektaril, sh põllumajanduslikes majapidamistes 3,8 tuhandel hektaril. Põllumajanduslikes majapidamistes vähenes kartuli kasvupind aastaga 12,2%.
8. 2014. ja 2015. aastal kasvasid küsitlusele vastanud põllumehed 36 erinevat kartulisorti.
9. Kasvatatavatest kartulisortidest 6 kuulusid Eesti sordilehte, 29 ELi sordilehte ning 1 sort oli sordileheväline. Eesti sordilehel kirjasolevaid sorte kasvatati hinnanguliselt vaid 9%-l kartuli kasvupinnast.
10. Kartuli kasvatamisel kasutatud seemnest oli hinnanguliselt 20-30% sertifitseeritud.
11. 2015. aastal kasutatud sertifitseeritud seemnekartulist 80% oli Eesti päritolu ning 20% imporditud (2014.a. vastavalt 52% ja 48%).

Lisa 1

Teravilja- ja kartulikasvatavate küsitluse ankeet

Milliseid teraviljasorte külvasite 2014. ja 2015. aastal, kui suurele pinnale, kui palju sellest külvasite sertifitseeritud seemnega ja kas sertifitseeritud seeme oli pärit Eestist?

Palun vastake iga teraviljasordi kohta, mida külvasite, eraldi reale.

Aasta	Teraviljaliik	Teraviljasort	Sordi külvi- pind kokku (ha)	sh sertifitseeritud seemnega külva- tud pind (ha)	Sertifitseeritud seeme oli pärit Eestist (jah/ei)
2015.a	Talinisu				
	Suvinisu				
	Talioder				
	Suvioder				
	Talirukis				
	Kaer				
	Talitritikale				
	Suvitritikale				
	Mais				
2014.a	Talinisu				
	Suvinisu				
	Talioder				
	Suvioder				
	Talirukis				
	Kaer				
	Talitritikale				
	Suvitritikale				
	Mais				

Lisakommentaar:

2. Milliseid kartulisorte panite 2014. ja 2015. aastal maha, kui suurele pinnale, kas kasutasite sertifitseeritud seemnekartulit ja kas tegemist oli Eesti päritolu sertifitseeritud seemnekartuliga?

Aasta	Kartuli sort	Sordi külvipind kokku (ha)	sh sertifitseeritud seem- nega külvatud pind (ha)	Sertifitseeritud see- me oli pärit Eestist (jah/ei)
2015.a				
2014.a				

Lisakommentaar: